

Habenaria medusa, een juweel voor de vensterbank

tekst en afbeeldingen: Rogier van Vugt

Vensterbank - een minderwaardig woord in de orchideeëncultuur. Want een kas is tenslotte de plaats waar je niet zonder kunt "als je echt orchideeën wilt kweken". Op tentoonstellingen en keuringen wil er daarom nog wel eens discriminatie plaatsvinden: vensterbankplanten krijgen een 'speciaal' hoekje, een 'eigen' categorie. Want ach, als vensterbankweker heb je het nu eenmaal moeilijker dan een kaskweker. Maar is dat wel zo?

In Thailand en Laos tot verder zuidelijk, in Indonesië groeit een orchidee die enigszins verwant is aan onze Welriekende nachtorchis (*Platanthera bifolia*). Het is de *Habenaria medusa* (synoniem: *Habenaria myriotricha*). Deze orchidee is van een schoonheid die je zou verwachten in een sprookje. Een ranke stengel met bloemen die doen denken aan stralende

sterren met een kersenrood hart. De naam *medusa* (mythisch wezen met slangen op haar hoofd) is zeer toepasselijk. *Habenaria myriotricha* werd lang beschouwd als een aparte soort. Ook die naam klopt goed, het betekent zoiets als 'met vele haren'. Een plant van zulke fragiele schoonheid zou moeilijk te kweken moeten zijn. En de arme mensen met alleen de vensterbank zullen het wel helemaal niet hoeven te proberen. Toch is niets minder waar.

Deze *Habenaria*, net als de meeste van haar zusters, heeft een hekel aan water dat langdurig op de bladeren blijft staan. Een bedompte kas is dus de plek waar deze plant geen lang leven is beschoren. De bladeren zijn dunner dan die van de meeste epifyten, maar toch zijn ze bestand tegen de droge warme lucht in de huiskamer.

Habenaria medusa, bloeiwijze (foto Ton Klaassen)

De website van de NOV: www.nov-orchidee.nl, is een bron van informatie die helaas nog te weinig wordt bezocht. U vindt daar onder andere een up-to-date catalogus van onze mediatheek. Meer aandacht krijgt het forum, waarop ook u met uw vragen of antwoorden terecht kunt. Tijdens een van mijn bezoeken aan dit forum trof ik op 8 juli 2007 een leuke intro van Rogier (dé Rogier uit Soest): "Criminele Orchidee. De geruchten gaan dat er een duistere en onbekende orchidee op het moment in Nederland bezig is de show te stelen en gruwelijk mooi te zijn. De sporen wijzen alle naar een zekere *Habenaria M.* maar de doorslaggevende bewijzen zijn nog niet geleverd." Dit bericht gaat zo nog even verder.

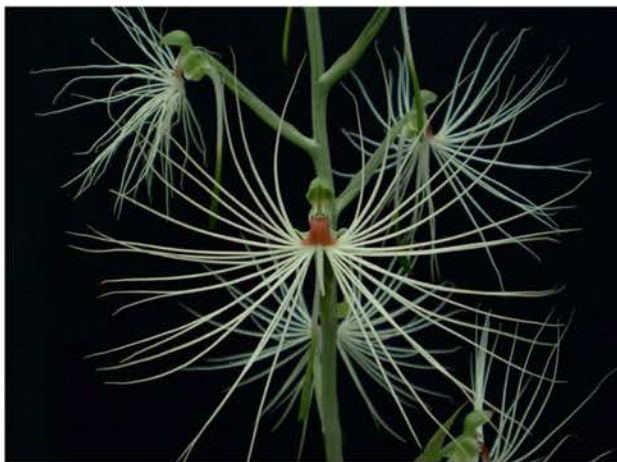
Op speelse wijze trekt Rogier aandacht voor zijn passie: *Habenaria*'s. Dit stukje op zondag wordt geïllustreerd met foto's van een *Habenaria* in knop. De volgende dag, maandag 8 juli toont Rogier, die op zondag al heel wat lezers nieuwsgierig had gemaakt, gezien hun reacties, foto's van een *Habenaria* die zijn knoppen opent tot volledige bloei. Dat is de plant die hier wordt beschreven.

Kijkt u ook eens op dit forum, of nog beter, neem eraan deel door vragen te stellen of door vragen van anderen te beantwoorden.

Ton Klaassen

Cultuur

In het voorjaar begint het seizoen met het uitlopen van de knol die wat weg heeft van een harig langwerpig aardappeltje. Dit is de tijd dat de plant opgepot moet worden. Het beste kan hiervoor een wat diepere pot gebruikt worden om ruimte te

Habenaria medusa

Close-up van de lip

geven aan de toekomstige knollen.

Als substraat wil deze plant net als alle andere orchideeën een goed drainerend mengsel. Een mengsel van 40% poreus steengruis (bijvoorbeeld perliet, kanuma, puimsteen of Seramis) met 30% organisch materiaal als potgrond of nog liever Cocopeat, 20% fijne bark en 10% schoon zand of löss hebben zeer goede resultaten geleverd, maar ook als de verhoudingen schommelden waren de resultaten goed. Zelfs versimpelde mengsels als 40% poreus steengruis, 30% Cocopeat en 30% bark zouden goed moeten werken.

De knol wordt met het groeipunt naar boven zo diep geplant dat er boven deze groeipunt ongeveer twee tot drie centimeter aarde komt. Als de plant eenmaal is opgepot kan deze het beste op een oost- of westvenster worden geplaatst. In de kas kan ook, maar dan wel op een luchtige plaats waar de plant niet automatisch met de rest water mee krijgt. Omdat het hier om een echt tropische soort gaat is de plant alleen geschikt voor de gematigde tot warme kas.

Een koelere kas kan ook, maar dan alleen voor de zomer omdat het er dan warm genoeg is.

Zodra de scheut zich zo ver ontwikkeld heeft dat ze boven de grond komt, is het tijd om water te geven. Vanwege de rotgevoeligheid van dit soort planten is het beter om langs de rand van de pot water te geven zodat de bovengrondse delen en de stengelbasis niet gaan rotten.

Gedurende het voorjaar en de vroege

zomer ontwikkelt het scheutje zich tot een plant met drie of meer lancetvormige bladeren. Als de plant een aantal bladeren goed ontwikkeld heeft is het zaak dat de grond niet meer uitdroogt tot dieper dan een centimeter, dit betekent dus dat je af en toe even moet voelen of de grond water nodig heeft. Vanaf dit moment mag de plant ook wat mest hebben. Ongeveer de helft tot een kwart dosering als voor normale orchideeën.

Na verloop van tijd ontwikkelt het hart van de plant zich tot een stengel die is omvat met enkele kleinere bladeren. Als de knoppen zich tonen is het wachten geblazen want hiervoor neemt de plant rustig de tijd. Eerst draaien de knoppen zich in de juiste stand en dan wordt de spoor langer. Uiteindelijk is het zover en breken de groene knoppen een voor een open. In de half open bloem zitten de franjes van de lip opgekronkeld als de vleugels van een ontpoppende vlinder. Net als de vlindervleugels strekken de franjes zich langzaam - de bloem doet er zelfs twee dagen over. Afhankelijk van het aantal bloemen aan de tak en de omstandigheden bloeit de plant een tot enkele maanden.

Als de bloei eenmaal is afgelopen zullen de bladeren langzaam bruin worden. Vanaf het moment dat de eerste bladeren dit gaan vertonen mag er wat minder water gegeven worden totdat de gehele plant afgestorven is. Vanaf dat moment moet de grond helemaal uitdrogen.

Voor aardorchideeënfanaten komt

nu een van de leukste momenten: het bekijken van de nieuwe knol.

De knollen van *Habenaria medusa* leven maar één seizoen. Om te overleven moet de plant dus een vervanger maken. Het formaat van deze vervanger is een indicatie van hoe de plant het naar zijn zin heeft gehad. Als de plant het niet goed heeft gedaan, is er een kleinere of misschien zelfs geen nieuwe knol gevormd (in het laatste

Habenaria medusa, overzicht van de plantbouw

Habenaria medusa, knollen. De zwarte pijl geeft de oude en inmiddels dode knol. De blauwe pijlen wijzen naar de nieuwe knollen. Deze plant heeft een grote vervangende knol plus een extra knol gemaakt en zal volgend jaar nog rijker bloeien

geval is de plant dus dood). Heeft de plant het redelijk gedaan, dan is er een knol van ongeveer dezelfde grootte gevormd.

Het leukst is het natuurlijk als de plant het goed heeft gedaan, in dit geval is de knol groter dan het vorige jaar. Soms zijn er zelfs extra knollen gemaakt, wat betekent dat er volgend jaar meer bloemen te verwachten zijn.

Omdat de plant geen functionele bladeren meer heeft kunnen deze samen met de dode oude knol verwijderd worden. Geen bladeren betekent minder verdamping van water. Daarom moet de knol nu droog bewaard worden. Dit kan het beste in de potaarde omdat de knol in de open lucht toch te veel uitdroogt. Af en toe een scheutje water zorgt ervoor dat de knol stevig blijft. Dit kan te allen tijden gecontroleerd worden door de knol even uit de grond te halen en zachtjes proberen te buigen. Buigt de knol makkelijk dan heeft hij vocht nodig - eigenlijk net als aardappels. De knol kan op deze manier op kamertemperatuur bewaard worden tot het volgende voorjaar, wanneer het verhaal zich herhaalt.

Kopen

Een beste tijd om deze plant aan te schaffen is er eigenlijk niet. De winter heeft als voordeel dat de plant als knol gemakkelijk verstuurd kan worden. Dit is in de zomer wat moeilij-

lijker, maar dat is weer een goede tijd om de plant in de groei beter te beoordelen op kwaliteit. Bovendien is het leuker om direct iets te hebben om naar te kijken.

Deze orchidee is nu nog een rariteit in collecties maar hier zal hopelijk in de toekomst verandering in komen door zaaiwerk. Ook zijn de eerste hybriden met deze soort al in de maak in de hoop het assortiment vensterbankrariteiten wat uit te breiden.

Het tuincentrum is dus (nog) niet de plek waar deze schone gezocht zal moeten worden, maar enkele gespecialiseerde kwekers hebben de soort inmiddels wel in het assortiment.

Bij aankoop kan het gebeuren dat de plant net afsterft (herfst) of zelfs helemaal onder de grond is vertrokken. Dit is, zoals boven staat beschreven, volkomen normaal. Als je twijfels hebt over de gezondheid van de plant in rust, vraag er dan naar bij de kweker. Misschien wil hij de ondergrondse knol laten zien: die moet mooi en stevig zijn.

In de groeiperiode is een mooie plant ook een zekerheid voor een gezonde plant omdat bij dit soort aardorchideeën mankementen snel zichtbaar zijn. In feite is het enige dat moeilijk is aan deze orchidee de verkrijgbaarheid.

Orchideeënshow Mergelland 2008

In 2008 gaat Mergelland, de kleine vereniging uit het zuiden, weer van zich laten horen en vooral zien. Na de vele shows in het verleden is het even rustig geweest. Niet wat betreft het meedoen aan grote shows zoals regelmatig in dit blad te lezen was - en dat ook nog met groot succes - maar wel wat betreft een eigen show. Nu is het dan weer zo ver, Mergelland organiseert weer een show en wel van 7 tot 9 maart bij Intratuin in Geleen, om vele redenen de perfecte locatie voor dit evenement.

Uiteraard doen wij dit samen met onze bevriende verenigingen uit Duitsland en België. Dat zijn niet de eerste de beste verenigingen! U heeft dat kunnen zien in 2006 in Aken en in Alden-Biezen op hun eigen prachtige shows die door vele duizenden

bezoekers werden bezocht.

Mergelland zal weer haar prachtige vitrine showen met vele tientallen miniatuurorchideeën. Ook zal er een uitgebreide verkoop van Orchideeën plaatsvinden. Naast het Intratuin assortiment zal er ook een scala aan botanische soorten te koop zijn. Ook toebehoren zoals grond, meststoffen en bestrijdingsmiddelen zullen aanwezig zijn. Wij nodigen dan ook alle orchideeënvrienden uit tot het bezoeken van onze show.

Adres: Intratuin Geleen, Gardenz tuinboulevard, Egelantier 19, Geleen. Openingstijden: vrijdag 7 maart 9.00 - 21.00 uur, zaterdag 8 maart 9.00 - 17.00 uur, zondag 9 maart 10.00 - 17.00 uur.

hans.dieren@hetnet.nl

